

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2014 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Dorota Toczyłowska
Protokolant:	Katarzyna Waśko-Białas

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2014 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę

I. oddała powództwo

II. odstępuje od obciążania powoda kosztami procesu

III. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Białymstoku) na rzecz adwokata K. R. (Kancelaria Adwokacka ul. (...) (...) (...) B.) kwotę 7.200 złotych powiększoną o należny podatek VAT z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu

UZASADNIENIE

Powód M. M. w ostatecznie sprecyzowanym stanowisku na rozprawie w dniu 26 września 2014 r. wnosił o zasądzenie od pozwanego (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej kwoty 552.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa, opierając swoje roszczenie na treści art. 471 k.c. Powód zarzucał nienależyte wykonanie zobowiązania przez pozwanego. Wskazał, iż pomiędzy stronami została zawarta umowa kredytu i umowa przywłaszczenia rzeczy ruchomych. W momencie, kiedy powód przestał spłacać swoje zobowiązanie własność ruchomości przechodziła na bank. Urządzenia pralnicze miały pozostać w posiadaniu powoda, a własność przeszła na bank. Pozwany wiedział o fakcie, że powód w sposób bezprawny został pozbawiony możliwości korzystania z tych urządzeń i jako właściciel tych ruchomości powinien przedsięwziąć kroki, zmierzające ku temu, by zniwelować szkodę swoją i powoda. W tej chwili z tych ruchomości korzysta podmiot zupełnie obcy, nie płaci z tego tytułu ani na rzecz powoda, ani pozwanego jakichkolwiek należności. Te ruchomości tracą na wartości, co powoduje, że majątek powoda jest uszczuplany. Bank zamiast próbować sprzedać te ruchomości, aby zmniejszyć należności powoda w stosunku do niego, nie robi nic w tym kierunku, zajął jedynie hipotekę mieszkania, które należy do powoda. Pozwany próbuje zabezpieczyć swoje należności z mieszkania, gdy ma możliwość zaspokojenia swoich należności z urządzeń pralniczych. W ocenie powoda to pozwany jest odpowiedzialny za szkodę, jaką poniósł powód w postaci niespłaconego kredytu i odsetek, jak również utraty

wartości urządzeń pralniczych. Powód został w bezprawny sposób pozbawiony własności tych rzeczy, w związku z tym uniemożliwiane miał spłacanie rat kredytowych, a także uniemożliwione korzystanie z tych ruchomości. Pozwany był wielokrotnie informowany o takiej sytuacji i nie powziął żadnych kroków ku temu, by tę szkodę zniwelować. W ocenie powoda szkoda jest bezsporna i zawiera się w kwocie 552.000 zł, stanowiącej równowartość odszkodowania za dopuszczenie do sytuacji bezumownego korzystania przez osobą trzecią z przewłaszczonej rzeczy, tj. środków trwałych znajdujących się w pralniach, a tym samym do bezczynności pozwanego w tym zakresie. Wobec powyższego powód wskazywał, iż powództwo jest zasadne i powinno zostać uwzględnione.

Pozwany (...) Bank (...) Spółka Akcyjna wnosił o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany zaprzeczał, aby kiedykolwiek znalazł się w posiadaniu ruchomości wskazanych przez powoda w uzasadnieniu pozwu. Nie zawierał z jakimikolwiek osobami trzecimi umowy najmu, dzierżawy, użyczenia lub innej umowy, uprawniającej kontrahenta pozwanego do posiadania ruchomości. Pozwany podniósł, iż stanowisko powoda, jakoby niewykorzystanie przez pozwanego zabezpieczenia w postaci przewłaszczonej rzeczy stanowiło bezprawne i zawinione działanie, czy też nienależyte wykorzystanie zobowiązania, jest całkowicie błędne. Niezasadne jest także przekonanie, iż niekorzystanie z formy zabezpieczenia przez pozwanego może w jakikolwiek sposób szkodzić powodowi. Pozostawienie przewłaszczonej rzeczy w posiadaniu powoda obiektywnie jest w jego interesie, ponieważ umożliwia mu kontynuowanie działalności gospodarczej i uzyskiwanie przychodów. Fakt, że pozwany nie wykorzystał możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności z przewłaszczonej rzeczy, nie pozbawia jednak powoda możliwości wykorzystania przedmiotowych ruchomości do tego celu. Powód dysponuje zbywalną (niewymagalną) wierzytelnością wobec pozwanego o zwrotne przeniesienie własności tych rzeczy po spłacie kredytu. Jeżeli powód twierdzi, że możliwe jest uzyskanie za przewłaszczone ruchomości ceny wystarczającej do zaspokojenia zobowiązań kredytowych powoda, może sprzedać wskazaną wierzytelność. Umowa taka mogłaby przewidywać zapłatę ceny bezpośrednio na rzecz pozwanego tytułem spłaty kredytu. Z uwagi na powyższe pozwany wnosił o oddalenie roszczeń powoda jako bezzasadnych.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 27 września 2007 r. strony zawarły umowę kredytu inwestycyjnego nr (...), na podstawie której pozwany udzielił powodowi kredytu w kwocie 755.000 zł. Jednocześnie w umowie powód oświadczył, że środki z kredytu przeznaczy na finansowanie nakładów inwestycyjnych związanych z uruchomieniem pralni (...) w Centrum Handlowy (...) w B..

Pralnia miała być prowadzona w ramach umowy franczyzowej zawartej z firmą (...) S.A., od której na mocy umowy kupna – sprzedaży z dnia 10 września 2007 r. powód zakupił urządzenia pralnicze: 2 agregatory do chemicznego czyszczenia, stół detaszerski z kompresorem, stół do prasowania z wytwornicą pary, pralnicę-wirówkę, suszarkę bębnową, transporter wieszakowy do odzieży, pakowarkę do odzieży wolnostojącą, stację uzdatniania wody, za łączną kwotę 600.000 zł brutto, ustaloną na podstawie faktury VAT nr (...) z dnia 25 października 2007 r.

Jedną z przewidzianych w umowie form zabezpieczenia kredytu, było przewłaszczenie kredytowanych maszyn i urządzeń pralniczych (§ 21 ust. 1 umowy kredytu). W związku z powyższym w dniu 7 listopada 2007 r. podpisano umowę przeniesienia własności rzeczy ruchomej, tj. środków trwałych znajdujących się w pralni (...). Na mocy powyższej umowy powód przeniósł na pozwanego własność ruchomości wymienionych w § 2 ust. 1 lit. od a) do i), zaś pozwany zobowiązał się korzystać z prawa własności przedmiotu przewłaszczenia tylko w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z umowy kredytu (§ 8 umowy).

Zgodnie z postanowieniami § 4 ust. 1 umowy przeniesienia własności rzeczy ruchomej, powód zatrzymał przedmiot przewłaszczenia w swoim posiadaniu do bezpłatnego używania. Powód mógł posiadać i używać przedmiotowe ruchomości do czasu otrzymania od pozwanego pisemnego wezwania do wydania przedmiotu przewłaszczenia, w związku z niespłaceniem całości lub części zabezpieczonej wierzytelności.

W dniu 27 sierpnia 2007 r. powód podpisał z (...) S.A. umowę franczyzową oraz umowę podnajmu lokalu użytkowego o powierzchni 60 m² w Centrum Handlowym Galeria (...) w B., który przeznaczył na prowadzenie pralni (...). W dniu 30 grudnia 2008 r. powód zawarł z (...) S.A. kolejną umowę franczyzową oraz w dniu 6 stycznia 2009 r. umowę wynajmu urządzeń, stanowiących ich własność. Przedmiotem umowy były nowe urządzenia bez dodatkowego wyposażenia, m.in. stół do prasowania, stół detaszerski J., transporter piętrowy C., pakowarka wolnostojąca, które zainstalowane zostały w pralni chemicznej (...) w Centrum Handlowym (...) przy ul. (...) w B.. Czyszn za wynajem maszyn pralniczych miał wynosić 2.531,28 zł netto miesięcznie. Powód jeden z zakupionych w dniu 10 września 2007 r. agregatorów do chemicznego czyszczenia przeznaczył na prowadzenie działalności w drugiej pralni. Jednocześnie w dniu 31 stycznia 2009 r. powód podpisał z (...) S.A. umowę podnajmu lokalu usługowego mieszczącego się w Centrum Handlowym (...).

W dniu 9 września 2009 r. w związku z nieuregulowaniem w terminie zaległości z tytułu opłat, powód otrzymał od (...) S.A. wypowiedzenie umowy franczyzowej oraz umowy podnajmu w Centrum Handlowym Galeria (...) oraz w Centrum Handlowym (...). Przedmiotowe pralnie przejęła spółka (...) S.A., prowadząc w tych miejscach działalność gospodarczą.

Nowopowstała spółka (...) sp. z o. o. w dniu 2 listopada 2010 r. zawarła z (...) S.A. umowę franczyzową, której przedmiotem było przyznanie prawa uruchomienia i prowadzenia pralni chemicznej (...) i korzystanie ze znaku firmowego w sposób określony przez (...) S.A. w lokalach usługowych. W dniu 2 listopada 2010 r. powyższe spółki zawarły umowę wynajmu urządzeń, które wraz z jednym z przewłaszczonych agregatorów miały stanowić wyposażenie pralni (...) w Centrum Handlowym (...) z czynszem w wysokości 2.421,23 zł netto miesięcznie. W dniu 19 marca 2012 r. (...) S.A. wypowiedziała (...) sp. z o.o. umowę franczyzową, umowę podnajmu oraz umowę wynajmu urządzeń w wymienionych wyżej centrach handlowych. Przedmiotowymi pralniami chemicznymi włada (...) S.A. od momentu ich faktycznego przekazania.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego, tj. wymienionych wyżej dokumentów. W wyżej przedstawionym kształcie stan faktyczny nie był przedmiotem sporu, aczkolwiek obie strony konsekwentnie w toku postępowania podtrzymywały swoje pierwotnie wyrażone i opisane już wyżej stanowiska.

Zgodnie z art. 101 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe, zabezpieczenie wierzytelności banku może być dokonane w drodze przeniesienia na bank przez dłużnika lub osobę trzecią, do czasu spłaty zadłużenia wraz z należnymi odsetkami i prowizją, prawa własności rzeczy ruchomej lub papierów wartościowych.

Istotą tzw. przewłaszczenia na zabezpieczenie jest czasowe przeniesienie przez dłużnika lub przez osobę trzecią na bank prawa własności rzeczy ruchomej lub papierów wartościowych. Przeniesienie własności rzeczy lub papierów wartościowych na wierzyciela następuje na skutek zawarcia umowy przewłaszczenia i w tym momencie. Z postanowień art. 101 Prawa bankowego wynika, że przenieść można w ten sposób własność każdej rzeczy ruchomej (np. nowej lub używanej, wytwarzanej seryjnie lub unikatowej). Skromne regulacje ustawowe odnoszące się do umowy przewłaszczenia sprawiają, że swoboda stron jest bardzo duża w zakresie kształtowania jej treści, a więc w sposób najbardziej odpowiadający potrzebom oraz okolicznościom danej transakcji. Podstawową przyczyną zawierania umowy przewłaszczenia jest zabezpieczenie wierzytelności banku. Cel ten jest realizowany w umowie z warunkiem zarówno rozwiązującym, jak i zawieszającym. W pierwszym przypadku wierzyciel z momentem zawarcia umowy staje się właścicielem rzeczy, co daje mu silną pozycję zwłaszcza względem innych wierzycieli przewłaszczającego (np. w przypadku ogłoszenia upadłości tego ostatniego). W drugim przypadku zaś własność ta przechodzi na wierzyciela dopiero z chwilą braku spłaty zobowiązania. Funkcją umowy przewłaszczenia jest powiernicze przeniesienie prawa własności w celu zabezpieczenia wierzytelności. Powiernicze przeniesienie własności łączy się z wprowadzeniem ograniczeń co do korzystania z własności przez bank, zobowiązuje się on np. do niezbywania rzeczy, nieniszczenia jej i niedokonywania żadnej czynności, która uniemożliwiłaby zwrot własności po wygaśnięciu zabezpieczonego roszczenia. Dopuszczalne jest przyjmowanie przewłaszczenia rzeczy oznaczonych co do gatunku bądź zbioru rzeczy, a także ustanawianie takich zabezpieczeń na zbiorze rzeczy o zmiennym składzie. W interesie banku leży jednak

odpowiednio precyzyjne unormowanie procedury dokonywania przez dłużnika wymiany rzeczy. Należy dążyć do takiego sformułowania postanowień umowy, by stan zabezpieczenia umożliwiał w miarę możliwości w każdej chwili szybkie zaspokojenie się banku. Powinno się unikać dopuszczania do takiej sytuacji, w której dłużnik rozporządził czy w inny sposób zadysponował już rzeczami ruchomymi będącymi przedmiotem zabezpieczenia i nie zastąpił ich jeszcze nowymi rzeczami (Zbigniew Ofiarski, Komentarz do ustawy - Prawo bankowe, LEX 2013).

Pozwany nigdy nie zażądał od powoda wydania przewłaszczonej ruchomości, a powód ruchomości tych nie wydał. Pozwany nie wszedł w posiadanie przedmiotowych ruchomości, nie mógł więc wynająć przedmiotowych ruchomości osobie trzeciej i pobierać z tego tytułu czynszu. Takie działanie pozostawałoby w sprzeczności z postanowieniami § 10 i § 11 umowy przeniesienia własności rzeczy ruchomej. Zgodnie ze wskazanymi postanowieniami umownymi, zaspokojenie niespłaconej wierzytelności kredytowej pozwanego wobec powoda mogło nastąpić wyłącznie przez zaliczenie wartości netto przewłaszczonej nieruchomości, ustalonej na dzień ich wydania powodowi, na poczet niespłaconego kredytu.

Z umowy pomiędzy stronami nie wynika obowiązek pozwanego przejęcie przewłaszczonej ruchomości i zaspokojenia w ten sposób niespłaconej wierzytelności kredytowej. Zgodnie z § 9 umowy, w przypadku niespłacenia całości lub części zabezpieczonej wierzytelności, pozwany ma prawo, a nie obowiązek, zażądania wydania przewłaszczonej rzeczy. Skorzystanie z tego uprawnienia uzależnione jest więc wyłącznie od woli pozwanego. Obowiązek skorzystania z zabezpieczenia w postaci przewłaszczenia ruchomości nie wynika również z umowy kredytu inwestycyjnego z dnia 27 września 2007 r. Przewłaszczenie na zabezpieczenie było jednym z wielu zabezpieczeń przewidzianych w umowie kredytu inwestycyjnego, pozwany miał więc prawo swobodnego wyboru zabezpieczenia, z którego chce skorzystać. Bank ma bowiem prawo żądać przedstawienia jednej lub nawet wielu form zabezpieczenia spłaty danego kredytu w przypadku, gdy w ocenie banku ryzyko kredytowe jest znaczące. Banki mają prawo żądać od kredytobiorcy zabezpieczenia zwrotu kredytów przewidzianego prawem cywilnym i wekslowym, a także zwyczajami przyjętymi we współpracy z bankami krajowymi i zagranicznymi. Możliwa jest więc wielość form zabezpieczenia jednego kredytu, a wierzycielowi służy prawo swobodnego wyboru środka zabezpieczenia w razie dochodzenia i egzekwowania przysługującej mu wierzytelności (Zbigniew Ofiarski, Komentarz do ustawy - Prawo bankowe, LEX 2013).

Sąd nie dopatrył się żadnej podstawy prawnej do uwzględnienia żądania zapłaty na rzecz powoda od pozwanego. W ocenie Sądu nie można uznać za zasadne stanowiska powoda, iż pozwany nienależycie wykonał zobowiązanie (umowa kredytu łącząca strony). W ocenie Sądu nieuzasadnione jest twierdzenie, iż niekorzystanie z powołanej formy zabezpieczenia może w jakikolwiek sposób szkodzić powodowi. Nie można bowiem mówić o nienależycym wykonaniu zobowiązania czy bezprawnym i zawinionym zaniechaniu. Należy wskazać, iż jeśli przewłaszczone maszyny znalazły się w bezprawnym posiadaniu osoby trzeciej, powód mógł wytoczyć powództwo posesoryjne i odzyskać posiadanie. Pozwany nie ponosi odpowiedzialności za działania spółek (...) S.A. oraz (...) Sp. z o.o. Nie zawierał z wymienionymi podmiotami żadnych umów, których przedmiotem byłoby posiadanie przewłaszczonej ruchomości.

Sąd oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie opinii z dowodu biegłego z zakresu księgowości i wyceny uznając, że okoliczności, dla których wniosek został złożony nie mają związku ze sprawą i jego uwzględnienie zmierzałoby do niezasadnego przedłużenia postępowania

Mając na uwadze powyższe, powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach sądowych Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. odstępując od obciążania nimi powoda. Sytuacja materialna powoda uzasadnia odstąpienie od obciążania go kosztami sądowymi. Ponadto Sąd przyznał adwokatowi reprezentującemu powoda z urzędu wynagrodzenie w wysokości odpowiadającej stawce przewidzianej w § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461, ze zm., j. t.) powiększone o należny podatek VAT.